

Chemelot laat voorbije tijden herleven

Structurele vervuiling van water, lucht en bodem is in grote delen van ons land verleden tijd. De focus ligt al weer enige jaren op het creëren van duurzame bedrijvenparken. Zo niet bij het Limburgs Chemelot. Het chemische industrie-park presteert het om keer op keer in het nieuws te komen met incidenten. De beheerder lijkt te weinig controle te hebben over de verschillende activiteiten. Zwalkend beleid van het waterschap en gebrek aan samenwerking tussen overheidsinstanties zijn eveneens debet aan de treurige gang van zaken.

Chemelot, vernoemd naar het mythologische middeleeuwse kasteel Camelot van de Engelse koning Arthur, is een chemisch industrie-park nabij Geleen. Het terrein wordt al sinds 1930 gebruikt door De Staatsmijnen (DSM). Tegenwoordig zijn er circa 130 chemische bedrijven gevestigd. De regionale overheden, met name de provincie, investeren fors in dit bedrijvenpark, dat nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid creëert in een gebied dat kampt met hoge werkloosheid sinds de sluiting van de steenkolenmijnen begin jaren '70. De laatste jaren is het bedrijventerrein regelmatig negatief in het nieuws door een reeks van incidenten, zie tabel 1. Regelmatig is sprake van lozingen van milieuschadelijke stoffen (pyrazolen, stikstof, melaminen) op het oppervlaktewater en andere omgevingshinder. Als reactie op de vele incidenten hebben omwonende burgers een Facebookpagina aangemaakt genaamd 'Chemelotwatch'.

Handhaving faalt

Afgelopen zomer bevatte de Maas zoveel pyrazolen dat de winning van drinkwater tijdelijk is stopgezet. Dit had grote financiële gevolgen voor de drinkwaterbedrijven. In een gezamenlijke verklaring met Rijkswaterstaat, Waterschap Roer en Overmaas en

Waterleidingmaatschappij Limburg (WML) gaf Chemelot aan dat de vervuiling binnen een week zou worden opgelost. Niettemin bleven zich soortgelijke problemen voordoen. Het waterschap heeft Sitech, verantwoordelijk voor de afvalwaterzuivering, per dwangbevel opgedragen om aan de norm voor pyrazolen te voldoen, op straffe van een dwangsom. In afwachting van een plan van aanpak vaardigde het waterschap een gedoogbeschikking voor tijdelijke, hogere normen uit. Na herhaalde overschrijdingen van het maximale gehalte aan pyrazolen, samen met ook nog een te hoog gehalte aan stikstof in het afvalwater (eenmalig), legde het waterschap dwangsommen aan Sitech op.

Onenigheid over zowel de haalbaarheid van de pyrazolennorm als milieurisico's van de gedoognorm heeft geleid tot twee rechtszaken tegen het waterschap, namelijk van enerzijds Sitech en DSM Acrylonitrile en anderzijds van twee van de drinkwaterbedrijven. In de voorlopige besluiten is het waterschap in het gelijk gesteld ten aanzien van de gestelde norm en de drinkwaterbedrijven ten aanzien van de gedoogbeschikking. Helaas heeft de handhaver wel ruim een half jaar nodig gehad om deze afspraak af te dwingen.

Gebrekkig management

De Chemelot-leiding heeft besloten een onafhankelijk onderzoek naar de toedracht van de incidenten uit te voeren. Dat wijst uit dat de processen te ingewikkeld zijn geworden voor de vergunninghouder, waardoor incidenten van tijd tot tijd onvermijdelijk zijn. Bovendien zijn stoffen door betere meettechnieken eerder

op te sporen. Ook de media-aandacht is soms overtrokken, mede gevoed door de eigen, hoge normen van Chemelot. Niettemin heeft de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Zuid-Limburg redenen gezien een aantal bedrijven op het terrein onder verscherpt toezicht te stellen.

'De winning van drinkwater werd afgelopen zomer tijdelijk stopgezet'

Adel verplicht

De problemen behoren helaas nog niet tot het verleden. Begin dit jaar legde het waterschap Sitech opnieuw een dwangsom op vanwege een overschrijding van de concentratie pyrazolen in het afvalwater. In oktober is Chemelot/Sitech in het nieuws geweest door een te hoge concentratie van de stof melamine in het afvalwater.

De problemen bij Chemelot lijken voor de regionale overheden niet beheersbaar. De verschillende instanties hanteren geen eenduidig en daadkrachtig beleid bij overtredingen. Voor het functioneel parket van het Openbaar Ministerie reden om in april een strafrechtelijk onderzoek te starten tegen een aantal bedrijven op het terrein die bij ernstige incidenten betrokken zijn geweest. Het wordt echter ook tijd dat de betrokken bedrijven zelf verantwoordelijkheid nemen en hun milieuproblemen niet meer op de maatschappij afschuiven. Er is voor Chemelot, ook zonder de druk van de overheid en de publieke opinie, alle redenen om een en ander in een goede banen te leiden. Dan ontstaat er ook de gewenste ruimte voor verdere ontplooiing. Immers, adel verplicht!

Ronald Hamming, Vincent Linderhof en Annemarie van de Vusse, VVM-sectie Water

Tabel 1: Incidenten op het Chemelot terrein vanaf de zomer 2015

Datum/periode	Incident
Lozingen afvalwater	
zomer 2015	Overschrijding concentratie pyrazolen in lozingen van gezuiverd afvalwater Chemelot op de Ur, zijtak van de Maas, afkomstig van ACN-fabriek van DSM-Acrylonitril BV
8-10-2015	Te hoog gehalte pyrazolen en stikstof in effluent door brand kunstmestfabriek NF-2, OMF (OCI)
23-10-2015	Overschrijding norm pyrazolen door een grote stroom methanol (schoonmaak) die is geloosd
17 en 18-12-2015	Te hoge concentratie pyrazolen in effluent doordat Sitech het lozen van afvalwater niet stapsgewijs heeft aangepakt
12-06-2015	Lichte overschrijding gehalte pyrazolen in effluent
03/04-10-2016	Aanwezigheid melaminen in lozingen op Ur/Maas; volgens Chemelot toegestaan
Andere incidenten	
12-06, 06-07 en 23-07-2015	Neerdalen polyethyleenpoeder in omgeving Geleen na problemen met veiligheidsklep van petrochemische fabriek Sabic
16-07-2015	Brand in paviljoen Sabic
02 en 19-07-2015	Geuroverlast door lekkage nafta uit opslagtank door defecte dakafdichting; daarop volgde afdichting met schuim waarvan de vlokken door sterke wind in Geleen neerdaalden
30-09-2015	Brand in kelder kunstmestfabriek NF-2, OMF (OCI) met als gevolg het vrijkomen van asbest en stankoverlast
05-11-2015	Brand door leidingbreuk in ammoniakfabriek AFA-3 (OCI)
09-11-2015	Ernstige brand (GRIP-IV) bij Sitech
februari 2016	Grote hoeveelheid (33,4 ton) isobutaan ontsnapt via koeltoren Sabic; lekkage na vier dagen ontdekt
februari 2016	Ruim acht ton etheen ontsnapt na storting bij opstarten compressor Sabic